

rigspolitik tradition, de bolsjevikkiske teorier om verdensrevolutionen og forholdet mellem inden- og udenrigspolitik tages op til kyndig behandling. Ja, Geyers behandling er så suveræn, at det undertiden er noget af en anti-klimaks, når man senere får nogle af de samme problemer diskuteret i de kronologiske afsnit.

De ovenfor anførte kritiske bemærkninger må dog ikke forlede til at tro, at der ikke med denne bog er tale om et meget fornemt bidrag til emnet sovjetisk udenrigspolitik. Kendskabet til litteratur, både fremstillinger og kilde-samlinger, er imponerende. I så heenseende er det sikkert en fordel, at forfatterne er tyske. Tyske sovjeteksperter orienterer sig med selvfølgelighed også i angelsachsisk og fransk litteratur (foruden naturligvis den østeuropæiske). Angelsachsiske historikere føler ikke altid samme forpligtelse til at have kendskab til tysksproget litteratur.

Til sidst et hjertesuk: de sovjetisk-skandinaviske relationer er så godt som uomtalte, og dette kan ikke, som det ellers så ofte er tilfældet, skyldes manglende sprogkundskaber. Der findes faktisk en del sovjetisk litteratur om dette emne.

*Bent Jensen*

*Per Maurseth: Fra Moskvateser til Kristiania-forslag. Det norske Arbeiderparti og Komintern fra 1921 til februar 1923. Oslo, Pax Forlag, 1972. 216 s. N. kr. 34.00.*

*Knut Langfeldt: Moskva-tesene i norsk politikk. Oslo, Universitetsforlaget, 1972, 2. oplag. 159 s.*

Per Maurseths bog er en stort set uændret udgave af en magisterafhandling fra 1958, og det bærer den, som forfatteren selv bemærker i forordet, præg af. Dels er den nyere litteratur om den internationale kommunistiske bevægelse i begyndelse af 1920'erne ikke taget i betragtning, og dels er forskellige forsøg på at inddrage politologiske og sociologiske betragtningmåler mindre vellykkede, og de virker dårligt integrerede i afhandlingen. Endelig savnes en dyberegående analyse af den sociale og økonomiske udvikling i Norge, et forhold, som forfatteren næppe kan lastes for, da en sådan analyse ikke forelå ved affattelsen af afhandlingen.

Ikke desto mindre er både emnet og bogen meget spændende, til tider fascinerende læsning. Selv om Maurseth har været henvist til stort set kun at benytte trykt materiale, får han afdækket mange spændingsforhold, der gjorde sig gældende i det norske Arbeiderparti (DNA) i perioden fra den forbeholdne accept af Kominterns 21 optagelsesbetingelser i 1921 til det såkaldte Kristiania-forslag fra 1923, der blev udgangspunktet for partiflertallets brud med Komintern et årstid senere. Modsætningerne bevægede sig stort set inden for to områder. For det første var der i Norge, som blandt de fleste andre medlemmer af Komintern, et spændingsforhold mellem på den ene side hensynet til de politiske linjer der blev fastlagt af Internationalen på dens kongresser og mellem disse af eksekutivkomiteen og på den anden side den sociale og politiske udvikling i det enkelte land. Internationalens strategi og taktik blev fast-

lagt som generelle handlingslinjer for alle tilsluttede partier, ofte under betydelig hensyntagen til behovet for at konsolidere udviklingen i Sovjetunionen i de første vanskelige år efter revolutionen 1917. Specielt den nationale virkeliggørelse af enhedsfronttaktikken fra 1921 blev et stort stridspunkt. Denne taktik blev fastlagt i erkendelse af at arbejderklassen i begyndelsen af 1920'erne var i defensiven i klassekampen, og at der ikke kunne forventes et revolutionært opsving i den kapitalistiske kriseperiode. I Norge blev fortolkningsstriden et spørgsmål om, hvor bredt, d.v.s. hvor langt til højre, der skulle samarbejdes for at forsvare arbejderklassens umiddelbare interesser over for angreb fra arbejdsgivere og statsmagt.

Her blev det andet modsætningsforhold akut. DNA havde udviklet sig til en revolutionær organisation gennem en alliance mellem vidt forskellige grupper og ideologier, der var blevet bragt sammen i 1918. Alliancens væsentligste sammenholdskraft var modstanden mod den socialdemokratiske reformisme og ikke enigheden om et revolutionært alternativs indhold. Det var ikke et kommunistisk avantgardeparti, baseret på individuelt medlemsskab og demokratisk centralisme, der blev skabt, men et masseparti med kollektivt medlemsskab uden større kvalifikationskrav til det enkelte medlem. Den dominerende gruppe og faglige basis var af syndikalistisk observans, mens den mere kommunistisk orienterede gruppe havde sin basis i ungdomsforbundet og blandt nogle af de intellektuelle. Dette måtte nødvendigvis føre til store modsætninger, at et så heterogent parti skulle realisere en international kommunistisk strategi og taktik, der krævede disciplin og til tider opgivelse af rodfæstede traditioner i norsk arbejderbevægelse. Dertil kom de ret store regionalt bestemte interesseforskelle inden for arbejderklassen.

Maurseths bog bliver derfor en beretning om opløsningen af alliancen fra 1918 i dens gamle bestanddele, selv om disse naturligvis var blevet stærkt prægede af den politiske, ideologiske og organisatoriske udvikling, som norsk arbejderbevægelse havde gennemløbet i den mellemliggende periode. På baggrund af den brede basis i arbejderklassen, den revolutionære linje i norsk politik havde i disse år, kan det undre, at et flertal så relativt hurtigt gled ind i en mere ordinær skandinavisk socialdemokratisk reformisme.

I forordet trækker Maurseth nogle paralleller fra begivenhederne i begyndelsen af 1920'erne til de politiske konflikter på venstrefløjens i norsk politik i 1960'erne, hvor Maurseth selv har været aktør. Parallellen behøver ikke at standse ved Norge. Der synes at være faste træk, der kan genfindes i næsten alle den art indre partikonflikter. Maurseth eller andre burde på grundlag af det sidste årtis erfaringer og den nye internationale litteratur gennemføre en større analyse af norsk arbejderbevægelses udvikling i dette århundrede, således at den revolutionære tradition kan få sin rette placering og perspektiv.

Knut Langfeldts bog er et uændret genoptryk af førsteudgaven fra 1961. Den kan betragtes som et supplement til Maurseths arbejde, idet den behandler debatten indtil den forbeholdne accept af Moskvaeserne. Den har ikke samme høje analytiske niveau, som Maurseths bog, men er en kompetent indføring i hovedsynspunkterne i DNA på baggrund af den internationale udvikling. Meget nyttigt er en række af de centrale dokumenter gengivet som bilag.

*Niels Finn Christiansen*